

УТТИЗИНЧИ йиллар қатғорига учраган хокисор адибларимиздан бири Абдулла Қодирий туғилган куннинг юз йиллигига республикамизда пухта тайёргарлик қилинган. Шу йил нишонланадиган маъруза сана олдидан ёзувчининг асарлари чоп этилди, нашрдан чиқарилаётган ва жойларда унинг ҳаёти ҳамда ижодига бағишланган урғулар ўтказилмоқда. Уларда адибнинг ҳаёти ҳақида, у яратган ўлмас асарлар тўғрисида фикр алмашувлар, қизғин баҳслар бўлмоқда. Мухбиримиз Тошкент давлат Маданият институтини доценти Махмуд Сатторовга савол билан мурожаат қилди.

— Маълумки, «Меҳробдан чаён» Абдулла Қодирийнинг «Ўтган кунлар» романидан кейинги иккинчи йirik асари. Мана шу асарнинг номини ва умуман у ҳақидаги фикрингизни билмоқчилик.

— Улғу адибнинг иккинчи йirik асари ҳам ўтган кунларга бағишланган бўлиб, у бир қарашда талафти ном билан «Меҳробдан чаён» деб аталади. Йили ўтмишини эслаш адиблардан келиб чиқиб адабий таърифи ва адабий ёзувлари «Ўтган кунлар»га нисбатан янги роман ижодкорнинг муваффақияти, яъни реализмининг чуқурлашиши, ҳатто социалистик реализм сари қўйган дадил қадами деб баҳолаб келишди. Иккинчиси, жамиятини айбонлаш, ундан қутулишга интилиш — беш қаҳрамонлар Анавар ва Раёнонинг ўзига хос ҳаёт йўли эди. Адиб ўз асарини нима мақсадда «Меҳробдан чаён» деб номлади?

Абдулла Қодирий
таваллудининг
100 йиллигидан

МЕХРОБДАН ЧИҚҚАН ЧАЁН

Аслида ҳамма гап ҳамкасб муношиларнинг Анаварга қарши махфий исёнида. Анавар раёнонинг бошида Махмуднинг тасвири билан ўзи муношида олган мулла Абдураҳмон турди. У беш мизоддан марҳамат қилишга қарамай, уни қўрмайди. Негаки, Анавар камбағалнинг боласи, насли-насаби номаълум этиб йигит бошига бахт қўниб, ўрданинг йirik амалдорига айланди. Бунинг устига Анавар махмуднинг соҳибқамол киши Раёнонинг муҳаббатига эришди. Мана шу гаразли ҳиссиётлар сабаб, Раёнонинг овози ўрдага, хонга етказилди. Демак, катта қарам-қаршилик кутилмаган жойдан, кутмаган одамдан, гўёки меҳробдан чаён чиққан содир бўлди. Аслида, ҳар бир музолимога яхши маълумки, меҳроб бу ҳар бир маҳалла, хондоннинг энг фаршати, тоза-покиза, ситиги топиладиган маконидир. Шундай жойдан чаён чиқиб мушкулми? Мушкул экан, Анавар «фаришта» жойлардан кутилмаганча чаён чиқиб қолди. Бу чаён Анавар ва Раёно ҳаётларига заҳар солди. Улар бу заҳар йиллар заҳри қотиладан ўлимга маҳкум бўлишлари тайин эди. Фақат бахтли тасодиф, муҳаббат йўлидаги қўшорак шиқоати, содиқ дўстлар қамлар ёрдами тўғрисида заҳарнинг қуввати кесилди. Бу Қодирий бадийи образлар воситида баён қилган ҳақиқат эди. Аслида реал ҳаётда иккинчи асл ҳақиқат — беш сабаб ҳам бор эдики, Абдулла Қодирий навобатдаги романини мантқан шундай номлаш шарт эди. Биласизки, 1926 йилда талашув-тортишувлар, ўзаро ҳақорат қамситишлар, асабга тегишлар сўнггида ёзувчи туҳмат билан қамолқа олинди. Узоқ тергов, ҳўрлашлардан кейин ўша давр ҳокимияти, шахсан халқ оқсоқоли Ўлдош Охунбоевнинг аралашуви, тўғриси, қафолатидан кейин адиб турмадан озод қилинди.

Бу ҳақорат қандай шароитда, кимлар томонидан, нима мақсадда қилинган эди? Бу ўша даврининг энг шов-шувли воқеаси гаразли мақсадда уюштирилган ивго эди. Ёзувчининг бошига савдо соғланган ўғрига назоратлар, каллаке-сарлар эмас, айнан мадраса кўрган, замонавий мафкура-нинг етакчилари бўлган. Кутилмаган ердан, муқаддас саналган меҳробдан чиққан чаёларнинг иши эди. Бу, Шунинг учун ҳам 1926-27 йилларда бошланб 1928 йилда тугатилган, 1929 йилда бошланиб чиққан янги романнинг бундан ўзгача атилиши мумкин эмас эди. Юракдан дара, нозиктабллик билан қилинган рама шунинг тақозо этарди.

Улғу адиб барибир ҳўрлик, камситишларнинг бир муддатли маънавий қўрбони бўлса-да, ўз китобхонага, халқига, миллатига кек сақламади. Чунки у тарих учун, миллат раёнога учун, унинг бадийи баркамоллиги учун шайтан-лигини ҳаммадан яхшироқ, теранроқ тушунар эди. Янги кишини ҳайратга солувчи бадийи кайфиятлар яратилишига шўшлар эди. Энди у яна бир йirik роман — «Умархоннинг сўғити канизи» асари устида беш қотириб, китоб режасини туза бошлаган. Сюжет бўлакларини жойлаштириб, қаҳрамонларни жойлаштириш ҳаракатига тушиб қолган эди.

Қодирий шўшланганча бор эди. «Меҳробдан чаён»лар бир гал чеканганлар билан ўз манфур ниятларидан воз кечмаган эдилар. 30-йилларда уларнинг адибга ҳўжуми янада кучайиб кучайиб бориб. Қотириб сиз билган қатғор билан, ҳалокат билан аяқланди. Бу сафар қора кунлар, меҳробдан чаёларнинг қўли чинамаганга баланд келган эди...

Ушбу табаруқ асарини назаримда мана шундай таҳлил этиб ўқилса, унинг қиммати янада ошади.

Музаффар ТУРОВОВ ёзиб олди.

МУТАХАССИСЛИКЛАРДАН ЎҚУВ ДАСТУРЛАРИ

«СУВ қувватидан фойдаланиш ва насос станциялари» ихтисослиги Тошкент ирригация ва қишлоқ ҳўжалигини механизациялаш муҳандислари институтини талабаларга берилган таълим мутахассисликлардан бири ҳисобланади. Олий ўқув юртининг «СуВ қувватидан фойдаланиш ва насос станциялари» кафедраси шу соҳанинг меҳор муҳандисларини тайёрлаш чикариши учун катта илмий-педагогик кучга эга.

Янги ўқув йилидан нафедра гидромелиорация ихтисослиги бўйича муҳандис-бакалаврлар тайёрлашга киришди. Ихтисосликка бўлган бу янгилик муносабат даражасида муносабат ўқув режаларини ишлаб чиқиш ҳам тақозо қилди. Кафедранинг доценти Б. Уралов на катта ўқитувчилари Н. Горюнов ва А. Бадаловлар томонидан «Насос ва насос станциялари» фанидан тайёрланган намунавий ўқув дастурида муҳандис-бакалавр даражасини олиш-

лари билан боглик йўриқ-номалар ўз ифодасини топди. Олий ўқув юртининг гидромелиорация факультети талабаларини бакалаврлик ихтисослигига тайёрлаш жараёнида бўламак мутахассислар билан турли амалий кузатув ишларини олиб бораёттир. Мелиорация ширкатларини куришда ва ишлатишда, қишлоқ ҳўжалигини сув билан таъминлашда сув ресурсларини комплекс фойдаланишда назарий билмаларни амалиёт билан боглаш мумкин.

Бунини инобатга олиб, факультетда «Насос ҳаёти фаолияти» деган ўқув дастури устида иш олиб борилади. Бу йўриқномада гидромелиорация мутахассислигини бакалаврларини тайёрлаш асосий мақсад қилиб қўйилди.

Ушбу ўқув дастури Ўзбекистон қишлоқ ҳўжалигини назарий республика ўқув-ушбуёт маркази томонидан босмага ҳўзирланди.

Ахмад ОБИДОВ.

* Раҳмдил ва меҳр-шафқатли бўлайлик

ФАЙЗ ВА ҚУВОНЧГА ТўЛА КЕЧА

ХАЛҚИМИЗДА «Ватан — онла останаидан бошланади», деган ҳўқикли гап бор. Ойилани эса аҳилик, иноқлик ва қолаверса, моддий-маънавий баркамоллик ташкил этади. Шаҳримизнинг 6-Қорасув даҳасидаги «33-Наврўз» маҳалласида II гуруҳ ногирони Назира ая Қодинова оидаси истиқомат қилади. Фарзандлари қамолга етай деб қолган маҳалла оила бошига оғир жузюлик тушди. Мана, 20 йилдан ошибдики, Назира ая тўққиз фарзанди бир ўзи оқ қириб, оқ тараб воғта етказмоқда.

Энг ақойиб ўғулларимиздан бири шундан иборатки, азал-азалдан улуг айёмлар арасида етим-есирлар, бева-бечоралар, касалларнинг ҳўлини сураб, уларга хайрия ердмаларини қўрсатиб келишди. Бу йили Наврўз айёми ҳам Назира ая хонадонига ўзгача руҳ, чирой билан ташриф буюрди.

1994 йилининг 23 март кунини лойхат ва Мирзо Улўғбек ҳўқимликларининг ташаббуси билан ва бевосита бошчилигида оиланинг туртинчи фарзанди — I гуруҳ ногирони Имомалининг иккинчи тўғилиши билан, Бу талбирнинг юртбошимиз Исом Каримовнинг бозор иқтисодиёти муносабатларининг мураккаб шароитларида қаровисчи йўл, ёлғиз қариялар, ночор оилаларга меҳр-муруват қўрсатиш, уларни иқтисодий муҳофазалаш, биринчи навбатда эл-юрт фазонининг ўйлаш юзасидан олиб бораётган оқилона сиёсатининг, ҳўқимлик ва маҳаллалар ўртасидаги мустақим алоқаларининг ақолиб бир қўлиниш бўлди.

Тўғилган оидини боз «33-Наврўз» маҳалласининг оқсоқоли Абдулазиз ака Алимовини суҳбатга тортиди. — Бозор иқтисодиёти муносабатларида ўтиш даврининг ҳўзирги бирмунча мураккаб шароитларида республикамизда ақолини иқтисодий ҳўқимлик бораида амалга оширилаётган ишлардан беҳад ҳўрсандим, — дейди Абдулазиз ака. — Маҳалладошимиз Назира ая тўққиз болаи меҳр билан тарбиялаб ўстиришди, яқка қўл билан уч қизларини узатишди. Бундан икки йил аввал бахтсиз ҳўдаси тўғилиб I гуруҳ ногирони бўлиб қолган тўғича ўғли Имомалининг йили ҳўзир 29 да. Ўзининг маълум, ҳўзир тўғи қилиш оиди эмас. Шу сабабдан Мирзо Улўғбек тўғилиш ҳўқимликдан бола-чақаси қўп, ночор

«Маърифат», «Миршор», «Истиқбол», Олим Аширов номли ва бошқа маҳалла-кейтириб қўйди. Бектемир тўғилиш ҳўқимликнинг «Ўй-ғониш» жамияти раиси

* 1994—Ойла йили ИБРАТЛИ ТАДБИР

ларнинг оқсоқоллари бир неча минг сўм-купон ташлашди. Кейин Александр Николаевич Цой қўлига йилга 2 комплект ётоқ буюмларини

оила ҳақида маълумот берди. Наврўз айёмида тўғилганида ҳеч иқтисодий Назира оилалар оидасини қўрсатишди. Ҳўқимликдагилар ҳам маълум деб топишди. Мана, қўриб турганингиздек тўғилиш бошлаб юборавердик. Маҳалла бош-қош бўлиб, ош бердик.

Никоҳ кечаси бошланганидан оидини шў даврининг ўнда Мирзо Улўғбек тўғилиш никоҳини қайд этиш бўлими томонидан Имомали ва Иноятхонларга никоҳ тўғрисидаги гувоҳнома топишди. Шундан сўнг ранг-баранг чироқлар билан безатишган шинаматига тўйхонани миллий созларимиз — қарнай-сурнай садолари чулғаб олди.

Тўй маросими очилган. Тошкент шаҳар Ҳўқими Аҳмадбек Қўлибеков Ўзбекистон Республикаси Президентини Исом Каримовнинг икки йилга табриклари ўқиб эшиттирди ва уларга бахт-саодат тилади. Ёш келин-куёларга юртбошимизнинг сўғаси — гилам тақдим этилди. Мирзо Улўғбек тўғилиш Ҳўқими Шавкат Мирзиёев ҳам Имомали ва Иноятхонларга ўз қалб тилакларини

1 миллион сўм маблаг актиришди. Тошкент қишлоқлик-тиклаш бошқармаси, «Ўй-ча» кичик қорхонаси, Тошкент ўрмон ҳўжалигининг тўғилиш ташкилотлари ҳам ҳўсса қўшди.

Марафон жараёнида 314 минг 097 сўм-купон тўғилди. Раҳм-шафқат марафонининг жамғармасига уч миллион сўмдан зиёд пул тушди. Йилгилан маблаг тўғилишларда ёрдамга муҳтож кишиларга, оилаларга бўлиб берилди.

Жўра ТОЖИ.

* Дехқон бозорларида

ҚАЙТА ЯШАРГАН «Қ ў й л и қ»

нинг хуниин» сўраётганларни тартибга қайириб туради. Оидинлар бозор радио тармоғидан махсуслотларнинг ҳар кунги ўрдага нархи ёлғиз қилиниб турилади. Негадир кейинги вақтларда бу таърибадан узоқлашиб қолди. Валии бозорлардаги номунасониликка шу ҳам сабаб бўлаётганлиги?

— Оидини, ҳўзирги бозор иқтисодиёти бу усулни унча тақозо етмай қолди. Нарх-наво мунтазам ўзгариб туради. Кейин ҳўзир дехқон бозорда аниқ бир чегара қўйиш мумкин эмас. Ишончим қомилки, ҳақиқий

келиб тушгунча бўлган сарф-харакатларини ҳўмўт қилиб қўйилмиш? Шунинг учун деярли ҳўрдатан олишимиз керак.

Бободоҳқон ҳамма замоналарда танти ва сажий бўлиб келган. Дехқон оидинини ерга ураётганлар уларнинг махсуслотини арзон баҳода қўра харид қилиб, юқори нархларда сотаётган кишилар. Бозорлардаги қимматчиликка мана шу нарсаси ҳам катта таъсир етмоқда. Виз бунга йўл қўймаслик учун улғурини харид қорхонасини ташкил етдик. У дехқон ҳўдаси билан унинг махсуслотини қўра харид

Махмуд КОМИЛЖОНОВ.

* Юртимиз меҳмонлар ниҳоҳида

ЎЗБЕКИСТОННИ СЕВИБ ҚОЛДИК

Ўзбекистонлик ёшларнинг қорихта бориб таҳсил олишлари оидини бир қолға айланиб бормоқда. Айни пайтда республикамизнинг оидини ўқув юртларида қатор мамлакатлардан келган йигит-қизлар ўқинмоқда. Тошкент Давлат университетини ҳам бундан мустасно эмас. Биз мана шу ўқув даргоҳида ўзбек тили, маданияти, урф-одатлари тарихини ўрганишга бел боглаган туркиялик талабалар билан суҳбатлашдик.

Ў Ширин ЭРБОЙ:

— Мен Ўзбекистонга ўтган йили Наврўз байрами арафасида келгандим. Одамларнинг шоду ҳўррамликка оидини, байрам тантаналарини кўтаришнинг руҳида ўзбекистонга оидини кўриб беҳад таъсирландим. Ўзбекистонда кечган бир йилни умрим давомида ўзбек ва рус тилларини ўргандим. Тошкент билан танишим, менга аиникса, Амр Темур хўбони, Мустақиллик майдони, Халқлар дўстлиги номидаги муҳташам сарой беҳад манзур бўлди.

— Эрбой, таълим бериш тизини ҳақидаги фикрингиз қандай?

— Албатта, Туркия ва Ўзбекистон оидини ўқув юртларидаги ўқитиш соҳасида қатор тафовутлар мавжуд. Масалан, бизда дарс атиги 45 дақиқа давом этади, қолаверса, бу ердигилан фарқи ўлароқ, талаба ва ўқитувчилар ўртасида қўп баҳс, тортишувлар бўлади, шогирдлар дарс жараёнида қўпроқ гапиришади, буларнинг бари бўлғуси мутахассисда мустақил фикрлаш, оғзаки мути маданиятини ривожлантиришга хизмат қилади.

Ў Хусаметтин АРЛИ:

— Биз Туркиянинг Ван қўли қирғоқларида жойлашган муъжаз шаҳарчалардан бирида истиқомат қиламиз. Маҳаллий ақоли асосан қорвачилик, дехқончилик, балиқчилик билан шўғулланади. Қанд-шакар, туз ишлаб чиқаради.

— Тошкентга келган эришган энг катта ютуғингиз нимада, деб ҳўсблайсиз?

— Ўзбек ва турк тиллари бир-бирига қанчалар ўхшаши, яқин бўлмасин, ҳар бирининг ўзига хос нозик жиҳатлари бор. Уларни қўпроқ ўрганиш учун эса маалаали устоз, дилкаш ҳамсуҳбат, тинимсиз меҳнат зарур. Биз Тошкентга келганимиздан бўён бир ўй билан икки ниҳоҳга уриш ниҳаида ақойиб йўл тутидик, махсус гуруҳлар очиб ўзбекларга турк тилини ўргатаймиз, улар эса ўз навбатида бизларни ўзбек тилининг бор гўзаллиги, жоэбасидан баҳраманд этиш учун жоң куйдирмоқдалар.

— Ўзбек қаламкашларининг ижоди билан ақиндан танишишга улғурдигинизми?

— Баҳоли қўдрат. Менда аиникса, Абдулла Орпнов, Эркин Вохидов, Халима Худойбердиева шеърлари катта таассурот қолдирди.

Ў Гунай БЕШИР:

— Мен эса ақинда Абдулла Қодирийнинг «Ўтган кунлар», «Меҳробдан чаён» романиларини ўқиб чиқдим, тўғриси, жуда таъсирландим, ҳали ҳамон айна шу таассуротлар оғушида яшапман.

Сухбатдошлар: Қаҳрамон ЖАМОЛОВ,
Хайрулло АБДУЛЛАЕВ.

* Ақоли диққатига

КОММУНАЛ ХИЗМАТЛАР— ЯГОНА МАЖМУАДА

Тошкент шаҳрида уй-жойларни ҳўсусийлаштириш ишлари деярли ниҳоҳига етди. Энди уй эгалари ва коммунал хизматлар ўртасидаги алоқалар ўз ичига ўзаро ҳўқуқ ва мажбуриятлар оидини шартнома асосида қўрилади. Шу ўринда ҳақли савол туғилади: мабодо мажбуриятлар бажарилмасачи. Унда нима бўлади? Ақолининг қўччилик қисми бундай ҳўлларда қарга мурожаат қилишни, коммунал хизмат соҳаси устидан қандай ташкилот назорат ишларини олиб боришни билмайдик. Га-зета орқали шу ҳақида маълумот берсангиз пур устига пур бўларди.

Ботир Абдураҳмонов,
ишчи.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикасида коммунал хизмат қўрсатишни тақомиллаштириш тўғрисида»ги Фармонида қўра Тошкент шаҳар ҳўқимлигининг ҳўдудий коммунал фойдаланиш бирлашмаси ташкил этилди. Унинг таркибидан уй-жой бошқармаси, шаҳар ободонлаштириш бош бошқармаси, Тошкент шаҳар иссиқлик билан таъминлаш ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Суво» шаҳар таъмирлаш, қуриш трестлари, «Тошгаз» ишлаб чиқариш бошқармаси, коммунал қорхоналар бошқармаси, «Ишлаб-чи» ва «Антикор» ишлаб чиқариш бирлашмалари ўрин олган. Ушбу бўлинмаларнинг ишларини мувофиқлаштириш, шунингдек турар жойлар, маънавият, маҳаллалардаги амалия ҳўдасидаги ўз вақтида тузатишни устидан назорат, уй-жойлардан фойдаланиш бўликлари муаммоларини юзасидан фуқароларнинг аризаларини тезда қўриб чиқиш бирлашманинг асосий вазифалари доирасига кириди. Шунингдек, турар жойдан маълумотнома бериш, уй дафтаридан ўчириш ёки унга киришни, фойдаланиш ҳаракатлари ва коммунал ободонлаштириш тўғрисида қўриқ-қўриқлар, шахсий сўзларни, газлаштириш, иссиқлик таъминоти, ободонлаштириш ишларини ривожлантириш иштироклари тўғрисида тушуниришлар беради. Зарур бўлган ҳўлларда қўридаги телефонларга қўнғирроқ қилишнинг мумкин:

бош директор — 45-04-67
бош директор ўринбосари — 45-03-95
бош директор ўринбосари — 45-06-57
иқтисодиёт ва молия бошқармаси — 45-03-57
капитал қуриш ва тўла таъмирлаш бошқармаси — 45-08-36;
Марказий авария-диспетчерлик хизмати:
бошчи — 45-04-45
диспетчерлар — 45-02-68, 45-02-69, 45-03-56, 33-15-90,
Марказий навоҳотчилик қабулхонаси:
мудир — 45-05-60
нозирлар — 45-03-59, 45-06-44.

